

Preken 3. søndag i faste 15.mars 2020

Nordberg kirke

Lesetekster

1 Samuels bok 18:6-14

Efeserne 5:1-2,8-10

Prekentekst

Lukas 11:14-28

Jesu makt over onde ånder

14 En gang drev han ut en ond ånd som var stum. Da den onde ånden fór ut, begynte den stumme å tale, og folk undret seg. 15 Men noen av dem sa: «Det er ved hjelp av Beelsebul, herskeren over de onde åndene, at han driver de onde åndene ut.» 16 Andre ville sette ham på prøve og krevde et tegn fra himmelen av ham. 17 Men Jesus visste hva de tenkte, og sa til dem:

«Hvert rike som kommer i strid med seg selv, blir lagt øde, og hus faller på hus. 18 Om nå Satan er kommet i strid med seg selv, hvordan kan da riket hans bli stående? Dere sier jo at det er ved Beelsebul jeg driver de onde åndene ut. 19 Men hvis det er ved Beelsebul jeg driver ut de onde åndene, hvem er det da deres egne folk driver dem ut ved? Derfor skal deres egne dømmes dere. 20 Men er det ved Guds finger jeg driver de onde åndene ut, da har jo Guds rike nådd fram til dere.

21 Når den sterke med våpen i hånd vokter gården sin, får det han eier, være i fred. 22 Men kommer det en som er enda sterkere og overmannet ham, da tar han fra den sterke alle våpnene som han satte sin lit til, og fordeler byttet. 23 Den som ikke er med meg, er mot meg. Og den som ikke samler med meg, han sprer.

24 Når en uren ånd farer ut av et menneske, flakker den omkring over øde vidder på leting etter et hvilested, men uten å finne det. Da sier den: 'Jeg vil vende tilbake til huset mitt, som jeg forlot.' 25 Og når den kommer dit, finner den huset feid og pyntet. 26 Da drar den av sted og får med seg sju andre ånder, verre enn den selv, og de flytter inn og slår seg til der. Og det siste blir verre for dette mennesket enn det første.»

27 Da han sa dette, ropte en kvinne i folkemengden til ham: «Salig er det morsliv som bar deg, og brystene som du diet.» 28 Men Jesus svarte: «Si heller: 'Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det.'»

Preken

Hver gang vi har dåp fremsier vi forsakelsen før vi bekjenner troen. Vi bekjenner ikke troen på djevelen, men vi forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen. M.a.o. sier nei til det onde som omgir oss og er i oss. I andre kristne kirkesamfunn kan dette punktet være langt mer utbrodert enn i vårt lutherske rituale. I noen av de ortodokse kirkene kan det nesten virke eksorsistisk det som skjer i forbindelse med dåpen. Jeg var til stede en gang ved en dåpsseremoni i en kirke i Romania, og da ble det innledningsvis lest lange bønner som skulle sørge for at den nye verdensborger ikke ble infisert av noe vondt. Ja, i noen kirker kan det både bli brukt kost og børste, for å gjøre det klart at nå er det bare Gud og det gode som skal få prege barnet. Vekk med all ondskap! ☺ Og døpefonten står gjerne ved inngangen til kirkerommet og symboliserer en slags inngangsbillett. Har man passert den porten, da har man en ballast å kunne møte det onde med!

Noe av fastetidens anliggende er at vi må kjempe mot det onde i oss og omkring oss. Og det er jo ufattelig mye ondskap som har vært gjort og blir gjort i regi av oss mennesker. Det er ikke så lenge siden vi markerte holocaust-dagen, hvor 6 mill. jøder ble utryddet. Og på TV har jeg de siste ukene sett på serier som har dokumentert de millioner av liv som gikk tapt i Kina og i Sovjet-Samveldet, i forbindelse med at ledere og folk nedover i systemet viste en ufattelig form for ondskap. Og det skjer i dag! Gjennom kriger og konflikter og gjennom regelrett undertrykkelse.

For noen år siden skrev den norske filosofen Arne Johan Vetlesen en bok om ondskap, dvs om ondskap som fenomen, spesielt den som blir utøvet av organiserte fellesskap, men også eksisterer på et mer individ-nivå. Og et forsøk på definisjon var denne: "Å påføre et annet menneske smerte og lidelse med hensikt, mot hans eller hennes vilje, og forårsake alvorlig og forutsett overlast.»

Det er nærværet av ondskap i verden som er bakteppet for dagens tekst. Vi går riktignok inn i en forestillingsverden som fremmed for oss, men - kanskje har den en overføringsverdi? Det skal vi se nærmere på.

Fortellingen fra Lukas skal med all tydelighet vise oss at Jesus er den som kan frigjøre mennesker. Når han driver ut en ond ånd er det for å demonstrere Guds makt. 'Guds finger' er metaforen som brukes. Poenget er at når Jesus går omkring på jorden, så konfronterer han det onde, tar et oppgjør med det, gjør ikke noe forsøk på å bortforklare hva det handler om. Ber sine tilhørere være realistiske og årvåkne.

Et budskap i teksten i dag er samtidig at dersom man klarer å fjerne det onde el. noe ondt fra et menneske eller et miljø, så er det viktig at det ikke blir et tomrom der. Og at tomrommet fylles med det gode, det konstruktive, det som bygger opp. I storpolitikken snakker man om at det oppstår et makt-vakuum, når for eksempel en diktator blir styrtet. Og at det da er viktig hva man fyller det vakuumet med. Jeg tror det er noe av det samme som ligger under lignelsen hos Jesus når han sier at når en uren ånd farer ut av et menneske kommer det sju andre ånder og flytter inn i huset der det er feid og pyntet. Vi må forebygge at det onde kommer tilbake!

På Jesu tid var Beelsebul et annet navn på djevelen og det onde. Beel – er det samme ord som Baal, altså ordet for Herre. Andre del av navnet, sebul kommer av hebraisk og betyr hus. Altså: "Husets Herre".

Så da kan spørsmålet være: Hva fyller vi vårt hus med, - vårt liv? Er vi rustet til å stå imot det som bryter ned, det destruktive og onde? Kan vi la oss fylle av det gode, av HAN som bare er god?

For noen år siden kom det en liturgi i vår kirke som heter «Velsignelse av hus og hjem». Den kan brukes om noen ønsker at hjemmet skal velsignes ved for eksempel innflytting eller en annen

anledning. Den kan også brukes på arbeidsplasser eller lignende. Liturgien kan også anvendes dersom presten eller en annen kirkelig medarbeider blir bedt om å komme til et hus hvor man opplever uro, utrygghet eller hendelser som er vanskelig å forklare.

Noen kalte dette for et spøkelsesrituale da det ble lansert, men det er det langt fra ment å være. Ja, noe av det siste jeg gjorde her i Nordberg menighet før jeg ble pensjonist, var nettopp å bruke deler av dette ritualet i et av hjemmene her. De hadde hørt om denne liturgien og de ba meg komme. Og jeg leste fra Bibelen og ba Gud verne hjemmet mot ondskap og farer og ba Gud velsigne hjemmet og være med de som bodde der.

Noe lignende gjorde jeg også en gang som sjømannsprest i Liverpool. Det hadde vært et mistenkelig dødsfall i en lugar på en båt med norsk kaptein og filippinsk mannskap. Da spurte kapteinen om jeg ikke kunne komme om bord og lyse velsignelsen i den lugaren. Ingen av mannskapet ønsket å flytte inn der før noe ble gjort. Den gangen hadde vi ikke noe rituale for det i den norske kirke, men jeg tenkte at det kunne jo ikke være forbudt å komme ombord på skipet, gå inn i lugaren og lese et ord fra bibelen og be en bønn om at Gud måtte velsigne både skipet, lugaren og mannskapet.

I tegneserien Tommy og Tiger'n er handlingen i en stripe slik: De vandrer rundt og ser på forsøplede skoger og annen elendighet. Til slutt sier Tommy: "Kan man nekte å arve jorda?" Tiger'n svarer: "Jeg tror det er for sent når du først er født."

Til det å være menneske og bli født inn i denne verden hører det til å ta ansvar. Og ansvar betyr å velge. Velge mellom ondt og godt. Og i religiøs betydning: velge mellom Gud og djevel. Mellom Det Gode det onde...

Velge å gjøre det gode!

De to lesetekstene i dag sier noe om både de mørke og lyse sidene hos mennesket. Fortellingen om David og Saul viser hvordan misunnelse, frykt og hat fikk rom hos kongen når han ser at folket jubler mer over David enn de gjorde overfor Saul. David hadde kjempet mot Goliat og vunnet. Så kommer det en ond ånd over Saul og han forsøker å drepe David. Og så får vi motsatsen til dette i den andre leseteksten fra Efeserbrevet, hvor vi bli oppfordret til ikke å ta del i mørkets gjerninger, men leve i kjærlighet som lysets barn, fordi Kristus elsket oss og ga seg selv for oss som en offergave...

Det er nok noen i min generasjon som i sin ungdom leste Olav Duuns roman «Medmenneske». Hovedpersonen i boka, Ragnhild, dreper sin svigerfar for å forhindre at ingen andre gjør det. Hun ser det som en medmenneskelig handling. Men så tar Ragnhilds mann, Håkon, sitt eget liv pga sorgen over farens bortgang. Det er da Ragnhild sier de kjente ordene «Det vonde drep du ikkje med øks». Har ofte tenkt på det, at så lenge vi lever i denne verden vil ondskaper bestå, Vi må kjempe imot den, kanskje også med midler som gjør at man må velge mellom det minste av to onder. Men – mest av alt er det Gud og hans kjærlighets makt vi skal alliere oss med! Ikke det ondes makt! Så lenge vi lever i denne verden får vi aldri bukt med det onde, med løgner og døden. Slik sett er djevelen og ondskaper sterk. MEN – sterkere er Guds Sønn, Jesus Kristus! Han som i teksten i dag er på vei til Jerusalem for å gjennomføre den største revolusjon noensinne, styrkeprøven mellom Gud og Djevel, mellom den gode og den onde. Ved hans død og oppstandelse taper døden det avgjørende slaget og livet vinner seieren.

Så hva er da status? Jo, den sterke vil stadig være i verden, men det er en som er sterkere! Om dette skrev den danske prest og dramatiker Kaj Munk følgende:

Du ved det nok, mit hjerte,
du ved, at Gud er stor;
men stor er og hans fjende,
så tit du det erfor.

Velan! så må du kæmpe
og tro trods fald og brud,
at stor er vel Guds fjende,
men større er dog Gud.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd, som var og er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.